

Rapport från FINNSAMs vårkonferens i Hassela 31 maj-1 juni 1996

Preliminär rekonstruktion av Maud Wedin september 2012

Fredag 31 maj

Ett sextiototal hade anmält sig till FINNSAMs första konferens i Hälsingland. Samling samt lunch var inbokat på Ersk-Mats söder om Kölsjön kl 12.00. Under lunchen informerade lektor Margareta Wolf från Mitthögskolan i Härnösand om ett högskoleprojekt med finnskogstema.

Efter lunchen fick vi en guidad tur på Ersk-Matsgården, en gård med anor från tidigt 1800-tal. Den uppfördes av Erik Mattson som härstammade från de första finnarna på Kölsjön. Gården ligger dock närmare svenskbygden och fick ganska snart ingiften från svenskar. Förutom mangårdsbyggnaden finns ett 15-tal byggnader med olika funktion.

Ersk-Matsgården

Sedan blev det dags för en bussrundtur i norra Hälsinglands finnbygder. Vi besökte Rimäck, där de första Hasselafinnarna först lär ha bosatt sig. Vidare åkte vi igenom Kölsjön, där fyra finngårdar anlades redan kring 1600.

Vår guide Boerje Bohlin berättade att Vilhelm Moberg fått idén till sina karaktärer i serien *Utvandrarna* från Hassela finnmark. Moberg läste nämligen en dagbok skriven av Erik Norelius som utvandrade till Minnesota tillsammans med Joris-Pelle från gården Joris, som ligger ca 2 km söder om Kölsjön. Precis som Karl-Oskar och Kristina blev de nybyggare vid Ki-Chi-Saga.

Joris-Pelle

Med romanförfattarens rätt att ändra historien lät Moberg sina rollfigurer istället härstamma från Småland.

Norelius själv blev prästvigd och sedermera ledare för en församling i Minnesota.

*Gården
Joris
fotogra-
ferad av
Richard
Gothe*

På gården Joris fanns till och med stora äppelträd som kan ha varit förebilder till Kristinas astrakanäpplen. Boerje berättade att man tagit prov på äpplena och de visade sig härstamma från Ukraina. Hur de kommit till Joris är väl inte klarlagt, men troligen har soldater tagit med sig äpplen från Poltava under kriget vid början av 1700-talet.

*Möjliga förebilder till
"Kristinas" astrakaner?
Gamla äppelträd vid Joris.*

Sedan var det dags för avfärd mot Hassela Sportcenter, där vi inkvarterades i stugor och där vi även skulle hålla till resten av konferensen. Där bjöd Hassela kommun på middag. Efter middagen fick vi lyssna till Anders Thyr som på härlig Hasseladialekt berättade dråpliga, halsbrytande och roliga skrönor som han i sin tur hört från far- och morföräldrar. Kvällen avslutades med fika varefter vi nöjda kröp till kojs.

Lördag 1 juni

Stärkta av en rejäl frukost var vi redo för dagens föreläsningar.

Först ut var fil dr Lennart Stenman som berättade om lagar och förordningar som påverkade svedjefinnarnas liv och leverne. Lennart passade också på att avliva ett antal myter om hur finnarna blev illa behandlade av svenska myndigheter. Istället påpekade Lennart att finnarna, som en del av den svenska befolkningen hade samma rättigheter och skyldigheter som svenska bönder. Däremot drabbade restriktionerna mot svedjandet finnarna hårdare eftersom dom var så beroende av den odlingsmetoden.

Sedan fick vi en föreläsning om norra Hälsinglands finnbygder, bland annat av Ann Nilsén från Gävleborgs Museum. Här berättades bl.a att redan 1598 kom Per Andersson med sin familj till trakten kring Kölsjön. Enligt sägnen var Rimäck, som vi besökte under gårdagen, den första boplatsen. Redan kring 1600, efter att ha fått torpebrev detta år, anlade man gårdarna vid Kölsjön. Per Andersson och hans söner byggde upp gårdarna Norrgård (Israel + fadern), Sörgården (Örjan), Mellangården (Erik) och Västergården (Pål).

Efter lunchen var det dags att ta itu med FINNSAMs vårmöte. Under mötet redogjorde Maud för en planerad resa till Finland i augusti. Vidare informerade Birger Nesholen om FINNSAMs medverkan i Finnskogs dagar på Skansen senare i juni. Inga-Greta Lindblom, Edith Juhlin och Milla Kujala rapporterade från "Finnkäring-gruppen" att man haft seminarier i Medelpad och Värmland på temat "Det glömda kvinnoperspektivet i finnkulturen". Maths Östberg redogjorde för läget inom byggnadsprojektet, där nu byggnadsinventeringen länkats till ett kartprojekt. Lars-Olof Herou och Arne Östman berättade om de inledande träffarna i släktnamns- och migrationsprojektet. Maths och Lars-Olof redogjorde därefter att man fortsätter med sitt mastodontarbete kring den svedjefinska bibliografin. Slutligen beskrev Anders Sandqvist, Inga-Greta Lindblom och Maud Wedin vad som har hänt i de olika regionerna sedan sist.

FINNSAMs nya standar presenterades och överlämnades till vår värdkommun. Den nya FINNSAM-tröjan introducerades också.

Förslag väcktes även om en senhöst/vinterkonferens i Stockholm, eftersom den vanliga höstkonferensen utgår på grund av den planerade Finlandsresan.

Angående vårkonferensen 1997 föreslogs att den ska förläggas till Grue Finnskog i Norge. Birger Nesholen fick i uppdrag att undersöka möjligheterna för detta.

Klockan 15.30 avslutades det officiella programmet, men för den som ville erbjöd sig Maths Östberg från Finnskogsmuseet att ta med deltagare på en överkurs till den intressanta finnmarksbyggnaden; rian i Söderåsen.